

บทความวิชาการ

บทบาทของประเทศไทยต่อการแข่งขันทาง ยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐ ประชาชนจีนในภูมิภาคอินโดแปซิฟิก

Thailand's role in the strategic competition of the United States and the People's Republic of China in the Indo-Pacific region

กฤษฎา บุญวัฒน์

Kritsada Boonwat

สำนักการศึกษาทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

Office Of Military Education,
National Defence Studies Institute

Email: por2940@gmail.com

วันที่รับบทความ : 21 พฤษภาคม 2568

วันที่แก้ไขบทความ : 9 มิถุนายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ : 9 มิถุนายน 2568

บทคัดย่อ

ภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก เป็นพื้นที่ช่วงชิงความเป็นผู้นำระหว่างประเทศมหาอำนาจ ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์เชิงซ้อนระหว่างรัฐ การจัดตั้งกลุ่มพันธมิตร ตลอดจนกำหนดกรอบความร่วมมือระดับภูมิภาค ประเทศไทยอยู่ในตำแหน่งยุทธศาสตร์ใจกลางภูมิภาค จำเป็นต้องปรับยุทธศาสตร์เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ ดังนั้น ประเทศไทยจึงมีทั้งโอกาสและความท้าทายที่จะกำหนดบทบาทและท่าทีที่ควรจะเป็นที่เหมาะสม

จากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยนั้นมีภูมิศาสตร์ที่ตั้งที่มีความเกื้อกูลต่อการเป็นศูนย์กลางการเชื่อมโยง โดยมีความใกล้ชิดสนิทสนมเหมือนญาติมิตรกับสาธารณรัฐประชาชนจีน และมีความใกล้ชิดในฐานะมิตรประเทศเก่าแก่กับสหรัฐอเมริกา ดังนั้น ประเทศไทยต้องกำหนดบทบาท ท่าที และนโยบายอย่างรอบคอบในการสร้างความร่วมมือกับสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีน อย่างสมดุลรอบด้าน โดยคงความเป็นมิตรทั้งสองฝ่าย กระจายความพึงพา และรักษาความสัมพันธ์ทั้งสองฝ่ายอย่างสมดุล เพื่อประสานประโยชน์ภายในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งจะนำไปสู่การได้รับการยอมรับจากมิตรประเทศ และเสริมสร้างเครือข่ายพันธมิตรในภูมิภาค เพื่อปรับดุลอำนาจในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นอกจากนี้ควรขยายความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ เช่น สาธารณรัฐอินเดีย และสหพันธรัฐรัสเซีย เพื่อถ่วงดุลและลดแรงเสียดทานระหว่างสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศไทยควรใช้จุดแข็งจากการเป็นแกนกลางในภูมิภาคมาเพิ่มศักยภาพของประเทศโดยการเชื่อมโยงระบบโครงสร้างพื้นฐานกับอาเซียน ผ่านการใช้กลไกของโครงการระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor: EWECEC) และโครงการระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ (Southern Economic Corridor : SEC) เพื่อเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง ประเทศไทยสามารถเป็นจุดศูนย์กลางในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ท้ายที่สุด ประเทศไทยควรให้อำนาจละมุน (Soft Power) ที่มีความโดดเด่น เช่น วัฒนธรรมไทย อาหารไทย มวยไทย และนาฏศิลป์ มาเป็นเครื่องมือในการสนับสนุนอำนาจทางการเมือง การทหาร และเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างประเทศอย่างเป็นรูปธรรม

คำสำคัญ: ภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก, ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก, ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมในศตวรรษที่ 21, การจัดระเบียบระหว่างประเทศ, ภูมิรัฐศาสตร์

Abstract

The Indo-Pacific region has become a strategic arena for great power rivalry, resulting in complex inter-state relations, alliance formation, and the establishment of regional cooperation frameworks. Positioned at the strategic heart of this region, Thailand must adapt its strategy to align with the evolving geopolitical landscape. Consequently, Thailand faces opportunities and challenges in defining its appropriate role and posture.

This study finds that Thailand's geographical location offers advantageous connectivity potential. The country maintains deep-rooted and familial ties with the People's Republic of China while preserving a long-standing friendship with the United States. Therefore, Thailand must carefully craft its role, stance, and policies to foster balanced cooperation with significant powers. Maintaining friendly relations with both sides, diversifying dependencies, and preserving strategic equilibrium are essential to harmonize regional interests within ASEAN. Such an approach will enhance Thailand's credibility among its partners and strengthen regional alliances, thereby contributing to the balance of power in Southeast Asia.

Furthermore, Thailand should expand relations with other major powers, such as Russia and India, to counterbalance and mitigate tensions between the United States and China. Thailand ought to leverage its central position in the region to enhance national capabilities through infrastructure connectivity within ASEAN. This can be achieved by utilizing mechanisms such as the East-West Economic Corridor (EWEC) and the Southern Economic Corridor (SEC), transforming Thailand into a regional hub for transportation and infrastructure in Southeast Asia. Finally, Thailand should promote its distinctive soft power, such as Thai culture, cuisine, Muay Thai, and traditional performing arts, to support its political and military influence, while strengthening international relations tangibly and constructively.

Keywords: Indo-Pacific Region, Indo-Pacific Strategy, Belt and Road Initiative, International Order, Geopolitics

บทนำ

ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของบริบทโลกได้เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะภายหลังการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสังคมโลกอย่างหนักหน่วงในทุกด้าน ต่อเนื่องด้วยความขัดแย้งระหว่างสหพันธรัฐรัสเซียกับประเทศยูเครนที่นำไปสู่การใช้กำลังและความตึงเครียดระหว่างประเทศอิสราเอลกับกลุ่มฮามาสในฉนวนกาซา ทำให้บทบาทของสหรัฐอเมริกาในฐานะมหาอำนาจเดี่ยวถูกท้าทาย และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระเบียบโลกใหม่ได้ในลักษณะพลวัต ตลอดระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมา ภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก กลายเป็นสมรภูมิด้านภูมิรัฐศาสตร์ที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อสาธารณรัฐประชาชนจีน สามารถยกระดับในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจควบคู่กับการขยายบทบาททางการเมืองและการทหาร ส่งผลให้สหรัฐอเมริกาองศาธารณรัฐประชาชนจีนในฐานะคู่แข่งที่มีศักยภาพสูงและเป็นภัยคุกคามต่อสถานะของตนในฐานะมหาอำนาจเดี่ยว การแข่งขันระหว่างสองประเทศจึงทวีความเข้มข้น โดยเฉพาะในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก (Indo-Pacific) ซึ่งมีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ล้อมรอบสาธารณรัฐประชาชนจีน ตั้งแต่มหาสมุทรอินเดียจรดมหาสมุทรแปซิฟิก สหรัฐอเมริกา ภายใต้ประธานาธิบดีโจ ไบเดน ได้ประกาศยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก (Indo-Pacific Strategy) เพื่อรับมือและหยุดยั้งการขยายอำนาจของสาธารณรัฐประชาชนจีนที่กำลังดำเนินยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่ในศตวรรษที่ 21 (Belt and Road Initiative : BRI) ของประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ซึ่งมีเป้าหมายการจัดระเบียบโลกใหม่ (New World Order) ตามแนวทางของจีน ประเทศไทยซึ่งตั้งอยู่ใจกลางภูมิรัฐศาสตร์ของภูมิภาคนี้ ไม่อาจหลีกเลี่ยงผลกระทบจากการแข่งขันเชิงยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐประชาชนจีน ทั้งในมิติด้านเศรษฐกิจ การเมือง และความมั่นคงทางทหาร ส่งผลให้พลวัตของระบบความสัมพันธ์ระหว่างประเทศมีแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง และอาจก่อให้เกิดความตึงเครียดหรือความขัดแย้งที่รุนแรงยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการรักษาสมดุลระหว่างมหาอำนาจ การดำรงความเป็นกลางอย่างสร้างสรรค์ และการส่งเสริมความร่วมมือในภูมิภาค ภายใต้บริบทดังกล่าวประเทศไทยจึงมีโอกาสและความท้าทาย จำเป็นต้องวิเคราะห์แนวโน้ม

ระหว่างประเทศอย่างรอบด้าน กำหนดยุทธศาสตร์ และวางบทบาทที่เหมาะสมเพื่อป้องกันและส่งเสริมผลประโยชน์ทั้งในด้านภูมิรัฐศาสตร์ การต่างประเทศและความมั่นคงของชาติ

ภูมิรัฐศาสตร์อินโด-แปซิฟิก พื้นที่แห่งการแย่งชิงอิทธิพล

จากสภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ของภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ซึ่งการเชื่อมโยงระหว่างมหาสมุทร อินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก มีประเทศต่าง ๆ ตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก จึงเป็นจุดเชื่อมต่อเส้นทางการค้าทางบก ทางทะเล และทางอากาศที่สำคัญ ส่งผลต่อการดำเนินนโยบายด้านการต่างประเทศและความร่วมมือระหว่างประเทศ ทำให้เกิดกรอบความร่วมมือทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และการทหาร เกิดความเชื่อมโยงที่สำคัญ ส่งผลให้เกิดการแข่งขันของประเทศมหาอำนาจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ จึงได้เกิดการจัดระเบียบระหว่างประเทศ (International Order) ที่มีภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) เป็นตัวกำหนด ซึ่งมีอิทธิพลต่อการกำหนด ยุทธศาสตร์ระหว่างประเทศ (คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2561)

ในห้วงที่ผ่านมา สหรัฐอเมริกาได้เผชิญกับการท้าทายจากสาธารณรัฐประชาชนจีน รวมทั้งขั้วอำนาจใหม่ ๆ ที่เพิ่มมากขึ้น หากมองในกรอบความร่วมมือระหว่างประเทศในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกนั้นจะพบว่ามีความร่วมมือใน 3 ระดับ ได้แก่ ความร่วมมือระดับคร่อมภูมิภาค (Cross-regional) ซึ่งเป็นการขยายอิทธิพลความร่วมมือระหว่างภูมิภาคไปยังจุดยุทธศาสตร์ เช่น Free and Open Indo-Pacific Strategy (FOIPS) และ Belt and Road Initiative (BRI) ความร่วมมือระดับภูมิภาค (Regional) คือความร่วมมือผ่านประเทศต่าง ๆ ด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เช่น ASEAN และความร่วมมือระดับอนุภูมิภาค คือความร่วมมือเฉพาะด้านของประเทศต่าง ๆ เช่น GMS, Lancang-Mekong Cooperation (LMC), Lower Mekong Initiative (LMI) เป็นต้น ซึ่งมหาอำนาจต่าง ๆ ได้พยายามเข้ามามีบทบาทต่อกรอบความร่วมมือต่าง ๆ ดังกล่าว (อุมพินธ์ ดังคจิวงกูร และคณะ, 2563) อย่างไรก็ตาม กรอบความร่วมมือจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลาและสถานการณ์ หากมองย้อนไปในอดีต

องค์การการค้าโลก (World Trade Organization : WTO) เคยมีบทบาทและอิทธิพลในการกำหนดทิศทางทางการเมืองการค้า และการเงินของโลก แต่ต่อมาก็ประสบปัญหาไม่สามารถแสดงบทบาทในการแก้ไขปัญหาความร่วมมือระหว่างประเทศได้ เช่นเดียวกันกับกลุ่มประเทศอาเซียนในกรอบความร่วมมือทางการค้า เช่น ข้อตกลงหุ้นส่วนยุทธศาสตร์เศรษฐกิจภาคพื้นแปซิฟิก (Trans-Pacific Partnership : TPP) ซึ่งเป็นข้อตกลงการค้าเสรีของประเทศในแถบแปซิฟิก ประกอบด้วยสมาชิก 12 ประเทศ โดยมีสหรัฐอเมริกาเป็นแกนนำ ข้อตกลง TPP นั้นถือเป็นต้นแบบข้อตกลงทางการค้าเสรีในภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก ล้วนมีเนื้อหาครอบคลุมและมาตรฐานสูง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมเสรีทางการค้าในสินค้าและบริการเกือบทุกประเภท และยกระดับมาตรฐานการค้าในระบบเศรษฐกิจยุคใหม่ แต่ในระหว่างที่ข้อตกลง TPP เพิ่งมีการลงนามและอยู่ในขั้นตอนการให้สัตยาบันของประเทศสมาชิก ในต้น ค.ศ. 2017 สหรัฐอเมริกา ภายใต้การนำของประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ได้ถอนตัวออกจากข้อตกลง TPP โดยมองเห็นว่า ข้อตกลงดังกล่าวจะนำปัญหามาสู่สหรัฐอเมริกา ส่งผลให้ประเทศสมาชิกอีก 11 ประเทศที่เหลือ เกิดความลังเลในการดำเนินการต่อไป จนกระทั่งใน ค.ศ 2018 ประเทศสมาชิก ที่นำโดยประเทศญี่ปุ่นและเวียดนามได้ลงนามในข้อตกลงใหม่ที่แก้ไขชื่อเป็น CPTPP (Comprehensive and Progressive Agreement for Trans-Pacific Partnership) และปัจจุบันมีประเทศอื่น ๆ เช่น อังกฤษ เกาหลีใต้ อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ จีน และประเทศไทย ได้แสดงความสนใจที่จะเข้าร่วมเป็นสมาชิก ดังนั้น จะเห็นได้ว่าความร่วมมือระหว่างประเทศสามารถแปรเปลี่ยนไปได้ตลอดเวลาตามสถานการณ์การเมืองของโลก อย่างไรก็ตาม ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก มีการสร้างกรอบความร่วมมือเพื่อการแข่งขันและสร้างพันธมิตรเครือข่าย ยังคงมีความสำคัญในการแข่งขันกับอีกฝ่ายอย่างเสรีภาพ

ผลการศึกษาขององค์การการค้าโลก เรื่อง The Impact of Geopolitical Conflicts on Trade, Growth and Innovation เผยแพร่เมื่อเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2565 ระบุว่า หากเกิดความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ที่รุนแรงและมีการแยกเศรษฐกิจโลกแยกออกเป็นสองกลุ่ม ได้แก่ กลุ่มสหรัฐอเมริกาหรือกลุ่มตะวันตก (ยุโรป แคนาดา ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้)

และกลุ่มของสาธารณรัฐประชาชนจีนหรือกลุ่มตะวันออก (อินเดีย รัสเซีย แอฟริกาเหนือ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้) จะทำให้เกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจทั่วโลก เนื่องจากต้นทุนการค้าและอัตราภาษีโดยเฉลี่ยจะขยายตัวสูงขึ้น โดยอาจเกิดความสูญเสียทางเศรษฐกิจประมาณ 4-10.5% ขณะที่ความร่วมมือทางการค้าภายในกลุ่มจะมีความสำคัญมากขึ้นท่ามกลางความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ที่แบ่งเป็นสองฝ่ายชัดเจน คาดว่าไม่อาจจะเกิดการแยกเศรษฐกิจโลกออกเป็นสองกลุ่มอย่างชัดเจน เนื่องจากเศรษฐกิจทั้งสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีน ยังคงต้องพึ่งพาและเชื่อมโยงกันอยู่สูงมาก

ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของสหรัฐอเมริกา

จากถ้อยแถลงของประธานาธิบดีโจ ไบเดน ในการประชุมสุดยอดเอเชียตะวันออก เมื่อ 27 ตุลาคม 2564 ระบุว่า “เรามองเห็นอินโด-แปซิฟิกที่เปิดกว้าง เชื่อมโยง มั่งคั่ง พร้อมรับมือ และมั่นคง และเราพร้อมที่จะทำงานร่วมกับพวกท่านแต่ละคนให้บรรลุเป้าหมายนั้น” จากถ้อยแถลงดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการมีบทบาทนำในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก โดยมุ่งเน้นการเสริมสร้างและเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับประเทศพันธมิตร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรับมือกับความท้าทายในภูมิภาคแห่งนี้หลากหลาย ตั้งแต่การแข่งขันกันทางยุทธศาสตร์ ไปจนถึงการเปลี่ยนแปลงภูมิสภาพอากาศ การแพร่ระบาดของโรคระบาดใหญ่โดยสหรัฐอเมริกาได้ให้ความสำคัญกับภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ในฐานะภูมิภาคที่มีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีพลวัตสูงที่สุดแห่งหนึ่งของโลก จึงได้กำหนดยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิก (Indo-Pacific Strategy) ขึ้นเพื่อใช้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินนโยบายและเสริมสร้างความร่วมมือในภูมิภาค ดังกล่าว โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

1. ยกระดับภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ที่เสรีและเปิดกว้าง ผลประโยชน์สำคัญของสหรัฐอเมริกา และบรรดาพันธมิตรใกล้ชิดที่สุด จะบังเกิดขึ้นได้ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกที่เปิดกว้าง มีรัฐบาลที่สามารถตัดสินใจอย่างอิสระ มีการบริหารจัดการพื้นที่ที่ใช้ร่วมกันตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ สหรัฐอเมริกาจะส่งเสริมภูมิภาคที่เสรีและเปิดกว้าง ผ่านการ

ลงทุนในสถาบันประชาธิปไตย เสรี และภาคประชาสังคม ตลอดจนพัฒนาความโปร่งใสทางการเงิน เพื่อเปิดโปงการทุจริตและขับเคลื่อนการปฏิรูป การบริหารน่านน้ำและน่านฟ้าของภูมิภาคให้เป็นไปตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศ รวมถึงการพัฒนาแนวทางร่วมกันในการใช้เทคโนโลยีสำคัญและเทคโนโลยีเกิดใหม่ ตลอดจนอินเทอร์เน็ตและไซเบอร์สเปซ

2. พัฒนาสัมพันธ์ภาพทั้งภายในและภายนอกภูมิภาค ภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกที่เสรีและเปิดกว้างจะเกิดขึ้นได้ ก็ต่อเมื่อสหรัฐอเมริกาและพันธมิตรร่วมกันขีดความสามารถยุคใหม่ โดยกระชับพันธมิตรในสนธิสัญญากับ 5 ประเทศในภูมิภาค ได้แก่ ออสเตรเลีย ญี่ปุ่น สาธารณรัฐเกาหลี ฟิลิปปินส์ และไทย เสริมความสัมพันธ์กับหุ้นส่วนชั้นนำในภูมิภาค เช่น อินเดีย อินโดนีเซีย มาเลเซีย มองโกเลีย นิวซีแลนด์ สิงคโปร์ ไต้หวัน เวียดนาม และหมู่เกาะแปซิฟิก รวมถึงการเสริมสร้างพลังและความเป็นเอกภาพของอาเซียน การเสริมสร้างความเข้มแข็งของกลุ่มภาคี 4 ประเทศ (Quad) สนับสนุนการเติบโตและบทบาทระดับภูมิภาคของอินเดีย เสริมสร้างความพร้อมของหมู่เกาะแปซิฟิก เชื่อมโยงภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกกับยุโรป-แอฟริกาและแอฟริกาตะวันออกเฉียงใต้และหมู่เกาะแปซิฟิก

3. ขับเคลื่อนความมั่งคั่งของภูมิภาค ความมั่งคั่งของชาวอเมริกันมีความเชื่อมโยงกับภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ซึ่งมีประชากรราว 1,500 ล้านคน ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก จะกลายเป็นกลุ่มชนชั้นกลางพร้อมกับผู้คนทั่วโลกในทศวรรษนี้ โดยสหรัฐอเมริกาจึงส่งเสริมนวัตกรรมเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางเศรษฐกิจขับเคลื่อนความมั่งคั่งของภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การเสนอกรอบเศรษฐกิจภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ซึ่งจะดำเนินการให้มีการพัฒนาแนวทางการค้าใหม่ ๆ ที่ได้มาตรฐานสูง ทั้งด้านแรงงานและสิ่งแวดล้อม บริหารจัดการเศรษฐกิจดิจิทัล และกระแสข้อมูลข้ามพรมแดน ตามหลักการแบบเปิดกว้าง ผ่านกรอบเศรษฐกิจดิจิทัลใหม่ เสริมสร้างห่วงโซ่อุปทานที่ยืดหยุ่นและมั่นคง ซึ่งมีความหลากหลาย และคาดเดาได้ ร่วมลงทุนในการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ และด้านพลังงานสะอาด การเสริมการค้าและการลงทุนที่เสรี เป็นธรรม ผ่านกรอบความร่วมมือทางเศรษฐกิจ ในภูมิภาคเอเชีย-

แปซิฟิก (เอเปค) และการปิดช่องทาง ด้านโครงสร้างพื้นฐานของภูมิภาคผ่านโครงการ Build Back Better World ร่วมกับพันธมิตรกลุ่มประเทศ G7

4. ขับเคลื่อน ความมั่นคง ของภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก สหรัฐอเมริกาจะเสริมสร้างความมั่นคงของภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก จะใช้อำนาจทุกรูปแบบเพื่อยับยั้งการรุกรานและการบีบบังคับ โดยเน้นการป้องปรามแบบบูรณาการ การปฏิบัติการร่วมกับพันธมิตร การรักษาสันติภาพบริเวณช่องแคบไต้หวัน การพัฒนานวัตกรรมรับมือภัยคุกคามในอวกาศ ไซเบอร์สเปซ และเทคโนโลยีเกิดใหม่ รวมถึงความร่วมมือด้านความมั่นคงกับญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ การเสริมสร้างความเข้มแข็งในการป้องปราม และประสานงานที่ครอบคลุมมากขึ้นกับพันธมิตรของสหรัฐอเมริกาในสาธารณรัฐเกาหลีและญี่ปุ่น สนับสนุนการปลดอาวุธนิวเคลียร์ในคาบสมุทรเกาหลี การสานต่อพันธมิตรด้านความมั่นคงระหว่างออสเตรเลียกับสหราชอาณาจักรดำเนินความร่วมมือไตรภาคี AUKUS และความร่วมมือเพื่อต่อต้านภัยคุกคามข้ามชาติอื่นๆ และการทำงานร่วมกับรัฐสภาสหรัฐอเมริกา พร้อมผลักดันโครงการ Pacific Deterrence Initiative และ Maritime Security Initiative

5. สร้างความพร้อมรับมือ ระดับภูมิภาคต่อภัยคุกคามข้ามชาติ ภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก เผชิญกับความท้าทายความท้าทายการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ในขณะที่ธารน้ำแข็งในเอเชียได้ละลาย และหมู่เกาะแปซิฟิกต่อสู้กับปัญหาระดับน้ำทะเลที่สูงขึ้น การระบาดของโรคโควิด-19 ยังคงส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อประชาชนและเศรษฐกิจทั่วทั้งภูมิภาค รัฐบาลหลายประเทศต้องต่อสู้กับภัยธรรมชาติ การขาดแคลนทรัพยากร ความขัดแย้งภายในและความท้าทายด้านการเมืองการปกครอง หากไม่มีความรอบคอบ ภัยร้ายเหล่านี้อาจทำลายเสถียรภาพของภูมิภาคได้ สหรัฐอเมริกาจะเสริมสร้างความพร้อมรับมือในระดับภูมิภาคต่อภัยคุกคามข้ามชาติในศตวรรษที่ 21 และจะร่วมมือกับพันธมิตรเพื่อกำหนดยุทธศาสตร์และนโยบายสำหรับปี 2573 และ 2593 ในการควบคุมอุณหภูมิโลกไม่ให้เพิ่มขึ้น 1.5 องศาเซลเซียส ลดความเปราะบางทางสิ่งแวดล้อม และยุติการระบาดใหญ่ของโรคโควิด-19 พร้อมเสริมสร้างความมั่นคงด้านสุขภาพโลก

ยุทธศาสตร์ เส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 (Belt and Road Initiative)

ยุทธศาสตร์หรือโครงการ “หนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” (One Belt, One Road) ซึ่งในปัจจุบันรู้จักกันในชื่อ Belt and Road Initiative (BRI) นับเป็นนโยบายสำคัญในการพัฒนาประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีน ภายใต้การผลักดันของประธานาธิบดีสี จิ้นผิง ซึ่งได้ประกาศนโยบายดังกล่าวเมื่อ พ.ศ. 2556 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเส้นทางการค้า โดยเพิ่มการเชื่อมโยงระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีนกับทวีปยุโรปผ่านเอเชียกลาง และภูมิภาคอื่น ๆ ซึ่งนับเป็นเส้นทางทางเศรษฐกิจ การค้า และวัฒนธรรมที่สำคัญ เส้นทางสายไหมดังกล่าวเคยเป็นที่รู้จักในประวัติศาสตร์ในชื่อ “เส้นทางสายไหม” (Silk Road) และได้ถูกปรับปรุงใหม่ภายใต้ชื่อ “เส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21” (21st Century Silk Road) โดยแบ่งออกเป็น 2 เส้นทางหลัก ได้แก่ เส้นทางสายไหมทางบก (Silk Road Economic Belt) ซึ่งเป็นเครือข่ายทางถนนและทางรถไฟจากจีนมุ่งหน้าไปทางทิศตะวันตก และเส้นทางสายไหมทางทะเล (Maritime Silk Road) ซึ่งเป็นเส้นทางเดินเรือจากจีนมุ่งหน้าลงใต้ และเลี้ยวเข้าสู่ทิศตะวันตกเพื่อเชื่อมโยงเส้นทางการค้าในสามทวีป ได้แก่ เอเชีย แอฟริกา และยุโรป พื้นที่ที่เส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 พาดผ่าน จะได้รับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขนาดใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นท่าเรือ ถนน ทางรถไฟ ท่อส่งก๊าซ และท่อน้ำ โดยโครงการนี้ยังมีชื่อเรียกอื่นที่ใช้สื่อความหมายเดียวกัน เช่น “โครงการหนึ่งแถบ หนึ่งเส้นทาง” (One Belt, One Road) หรือ “โครงการแถบและเส้นทาง” (Belt and Road Initiative) โดยแบ่งเป็นสองเส้นทางหลักคือ “แถบเศรษฐกิจเส้นทางสายไหม” (Silk Road Economic Belt: SREB) และ “เส้นทางสายไหมทางทะเลแห่งศตวรรษที่ 21” (21st Century Maritime Silk Road)

โครงการเส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 ถือเป็นโครงการก่อสร้างโครงสร้างพื้นฐานด้านการขนส่งที่ยิ่งใหญ่ของจีน โดยมีวัตถุประสงค์ในการกระตุ้นเศรษฐกิจภายในประเทศและส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงเป้าหมายทั้งในด้านภูมิรัฐศาสตร์ (Geopolitics) และภูมิเศรษฐศาสตร์ (Gеоeconomics) เนื่องจากเศรษฐกิจจีนในปัจจุบันเผชิญกับภาวะชะลอตัว ขณะที่กำลังการผลิตในประเทศมีมากเกินไปเกินความต้องการ จีนจึงต้องการหา

“เครื่องยนต์ใหม่” เพื่อขับเคลื่อนการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โครงการ BRI ยังมีบทบาทในการส่งเสริมความมั่นคงด้านพลังงานของจีน โดยครอบคลุมถึงโครงการท่อส่งก๊าซในเอเชียกลาง และโครงการทำเรื่อน้ำลึกในเอเชียใต้ อีกทั้งยังมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศตามแนวเส้นทาง ซึ่งอาจช่วยลดความขัดแย้ง และสร้างเสถียรภาพในภูมิภาคเอเชียกลางที่มีความเปราะบางทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ โครงการดังกล่าวครอบคลุมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง ได้แก่ ระบบรถไฟฟ้า ท่าอากาศยาน และเส้นทางเดินเรือระหว่างประเทศ โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มการเชื่อมโยงระหว่างภูมิภาคเอเชียกับภูมิภาคอื่นของโลก รวมถึงส่งเสริมการค้า การแลกเปลี่ยน วัฒนธรรม และความร่วมมือทางสังคมระหว่างประเทศ กิจกรรมภายใต้โครงการ BRI จะดำเนินการผ่านเส้นทางเศรษฐกิจ 6 เส้นทางหลัก ซึ่งพาดผ่านประเทศกำลังพัฒนา กว่า 65 ประเทศ และครอบคลุมประชากรมากกว่า 4.4 พันล้านคน หรือประมาณ 1 ใน 3 ของประชากรโลก มีผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) รวมกันคิดเป็นร้อยละ 30 ของเศรษฐกิจโลก และการบริโภคภาคครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 24 ของทั้งโลก จึงนับว่าเป็นโครงการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานที่ใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์โลกสำหรับเส้นทางสายไหมดังกล่าว เมื่อพิจารณาเป็นสัดส่วนของทั้งโลก จะมีพื้นที่คิดเป็นร้อยละ 38.5 ของทั้งโลก มีจำนวนประชากรร้อยละ 62.3 ของทั้งโลก มีผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) คิดเป็นร้อยละ 30 ของทั้งโลก และมีการบริโภคภาคครัวเรือนคิดเป็นร้อยละ 24 ของทั้งโลก และเส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 ยังมีเส้นทางที่เป็นระเบียบเศรษฐกิจแฝงอยู่อีก 6 เส้นทาง ซึ่งแยกออกมาจากเส้นทางสายไหมทางบก ประกอบด้วย

1. สะพานเศรษฐกิจยูเรเชียใหม่ (New Eurasian Land Bridge: NELB) เริ่มต้นจากท่าเรือเหลียนหยุนก่าง (Lianyungang) ในมณฑลเจียงซู ไปสิ้นสุดที่เมืองรอตเตอร์ดัม (Rotterdam) ในยุโรปตะวันตก คาดว่าจะเป็นเส้นทางขนส่งสินค้าทางถนนจากจีนสู่ยุโรป

2. ระเบียงเศรษฐกิจจีน-มองโกเลีย-รัสเซีย (China-Mongolia-Russia Economic Corridor: CMREC) เป็นเส้นทางรถไฟความเร็วสูงและถนน มี 2 สายหลัก ได้แก่ สายจากปักกิ่ง-เทียนจิน-เหอเป่ย์ ผ่านมองโกเลียไปยังรัสเซีย

และสายจากเมืองต้าเหลียน (Dalian) ไปยังเมืองซีตา (Chita) ของรัสเซีย

3. ระเบียงเศรษฐกิจจีน-เอเชียกลาง-เอเชียตะวันตก (China-Central Asia-West Asia Economic Corridor: CCWAEC) ใช้เป็นเส้นทางหลักในการขนส่งน้ำมันและก๊าซธรรมชาติจากคาบสมุทรอาหรับ ตุรกี และอิหร่าน ไปยังเขตปกครองตนเองซินเจียง (Xinjiang Uygur)

4. ระเบียงเศรษฐกิจจีน-คาบสมุทรอินโดจีน (China-Indochina Peninsula Economic Corridor: CICPEC) เชื่อมโยงเขตเศรษฐกิจสามเหลี่ยมปากแม่น้ำจูเจียง (Pearl River Delta Economic Zone: PRD) กับประเทศในอนุภูมิภาคกลุ่มแม่น้ำโขง

5. ระเบียงเศรษฐกิจจีน-ปากีสถาน (China-Pakistan Economic Corridor: CPEC) เชื่อมโยงจีนกับภูมิภาคเอเชียใต้

6. ระเบียงเศรษฐกิจบังกลาเทศ-จีน-อินเดีย-เมียนมา (Bangladesh-China-India-Myanmar Economic Corridor: BCIMEC) เริ่มต้นจากเมืองคัชการ์ (Kashgar) ในเขตปกครองตนเองซินเจียงไปยังท่าเรือกวาดาร์ (Gwadar) ของปากีสถาน

ทั้งนี้โครงการ Belt and Road Initiative (BRI) หรือเส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 ถือเป็นยุทธศาสตร์หลักของจีนในการขยายอิทธิพลเชิงเศรษฐกิจและภูมิรัฐศาสตร์ โดยมุ่งเป้าหมายสู่การเป็น “ประเทศมหาอำนาจระดับโลก” ภายใน พ.ศ. 2593 ผ่านการส่งเสริมการค้า การลงทุน และการสร้างอนาคตร่วมของมนุษยชาติในระดับโลก เพื่อผลักดันให้จีนก้าวขึ้นเป็นเบอร์ 1 ของโลกในอนาคต

บทบาท และท่าที ที่เหมาะสมของประเทศไทย

จากการวิเคราะห์สถานการณ์ที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าภูมิรัฐศาสตร์ของภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกเป็นเวทีแห่งการแข่งขันและการช่วงชิงอิทธิพลระหว่างมหาอำนาจ โดยเฉพาะสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งต่างฝ่ายต่างดำเนินยุทธศาสตร์และนโยบายที่มุ่งจัดระเบียบพันธมิตรเพื่อถ่วงดุลอำนาจและสกัดกันอีกฝ่ายหนึ่ง และพันธมิตรได้ดำเนินการทุกวิถีทาง เพื่อตอบโต้ความพยายามของจีนในการเพาะขยายและสร้างอิทธิพลขึ้นมาเป็นมหาอำนาจคู่แข่ง โดยสหรัฐอเมริกาได้เร่งเสริมสร้างขีดความสามารถทางยุทธศาสตร์ร่วมกับพันธมิตรและหุ้นส่วนในภูมิภาค พร้อม

กำหนดแนวทางความร่วมมือด้านความมั่นคงผ่านกรอบสัญญาและข้อตกลงต่าง ๆ เพื่อสร้างแนวป้องกันและจำกัดอิทธิพลของจีนในภูมิภาค ในขณะที่เดียวกัน สาธารณรัฐประชาชนจีนได้ดำเนินนโยบายสร้างหลักประกันด้านความมั่นคงและผลประโยชน์ของตน โดยการขยายเครือข่ายความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เอเชียใต้ แอฟริกา และหมู่เกาะในมหาสมุทรแปซิฟิกได้ รวมถึงการผลักดันโครงการยุทธศาสตร์ต่างๆ เช่น โครงการ Belt and Road Initiative (BRI) เพื่อเชื่อมโยงโครงข่ายเศรษฐกิจและคมนาคมขนส่งทั่วภูมิภาค เพื่อสกัดกั้นอำนาจและอิทธิพลของสหรัฐฯ เช่นเดียวกัน สำหรับประเทศไทยซึ่งตั้งอยู่ในภูมิภาคที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ ถือเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างจีนกับภูมิภาคอื่น ๆ อีกทั้งยังเป็นพันธมิตรที่เก่าแก่ที่สุดของสหรัฐอเมริกาในเอเชีย ทำให้ประเทศไทยมีความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับทั้งสองฝ่าย ประเทศไทยจึงต้องดำเนินบทบาทและท่าทีอย่างระมัดระวัง โดยรักษาสมดุลในการมีปฏิสัมพันธ์กับทั้งสหรัฐอเมริกาและจีนอย่างเสมอภาค ประเทศไทยควรกำหนดยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงที่มีความยืดหยุ่นและรอบด้าน ดำรงสถานะเป็นมิตรกับทุกฝ่ายโดยไม่เอียงข้างใดข้างหนึ่งอย่างชัดเจน เพื่อหลีกเลี่ยงความตึงเครียดจากการแข่งขันของมหาอำนาจ ทั้งนี้ ท่าที “เป็นกลางอย่างมีระยะห่าง” (Strategic Ambiguity) จะช่วยให้ประเทศไทยสามารถรักษาอธิปไตยทางการทูตได้อย่างอิสระและลดแรงกดดันจากทั้งสองฝ่าย ซึ่งการรักษาสมดุลเช่นนี้ต้องยอมรับว่าจะไม่ได้รับผลประโยชน์จากแต่ละฝ่ายเท่าที่ควร ในเชิงปฏิบัติ ประเทศไทยควรริเริ่มความร่วมมือเชิงรุกทั้งในระดับทวิภาคีกับสหรัฐอเมริกาและจีน และในระดับพหุภาคีกับประเทศมหาอำนาจอื่น เช่น อินเดีย รัสเซีย สหภาพยุโรป รวมถึงพันธมิตรในอาเซียน เพื่อสร้างความสมดุลเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Balancing) บนพื้นฐานของผลประโยชน์แห่งชาติ โดยเฉพาะในด้านการเมือง ความมั่นคง เศรษฐกิจ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ สมดุลแบบพึ่งพาอาศัยระหว่างกันอย่างเหมาะสม พิจารณาบทบาทบทบาทความสัมพันธ์ตามสภาวะแวดล้อมและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ซึ่งอาจจะมีระยะห่างที่เหมาะสมแตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลา บนพื้นฐานที่จะนำมาซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ และความมั่นคงการทหารการเมืองเศรษฐกิจและต่างประเทศที่ครอบคลุม มินอกจากนี้ ประเทศไทยควรดำเนิน

นโยบายทางการทูตแบบบูรณาการ โดยใช้ทั้งอำนาจแข็ง (Hard Power) และอำนาจละมุน (Soft Power) อย่างเหมาะสม ให้สอดคล้องกับสถานการณ์และบริบทระหว่างประเทศในแต่ละช่วงเวลา รวมถึงให้ความสำคัญกับหลักกฎหมายระหว่างประเทศ และการสนับสนุนกลไกการแก้ไขปัญหาโดยสันติวิธีภายใต้กรอบขององค์การสหประชาชาติอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ด้านความมั่นคง ประเทศไทยควรพัฒนาขีดความสามารถของกองทัพให้มีสมรรถนะสูง มีความพร้อม และสามารถป้องกันภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อรักษาผลประโยชน์ในภูมิภาค และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่พันธมิตร รวมถึงป้องกันการถูกกดดันจากมหาอำนาจฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

1. ประเทศไทยควรแสดงบทบาทเชิงรุกในฐานะผู้นำด้านการประสานประโยชน์ในภูมิภาคอาเซียน เพื่อยกระดับสถานะในเวทีระหว่างประเทศ และได้รับการยอมรับจากประเทศคู่ความร่วมมือ
2. ควรใช้สถานะของประเทศไทยในฐานะประเทศผู้ก่อตั้งและเป็นศูนย์กลางของอาเซียน ให้เป็นกลไกสำคัญในการขยายบทบาทเชิงยุทธศาสตร์เชื่อมโยงกับด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุนในภูมิภาค
3. การส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยจะเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนให้มิตรประเทศมีความเชื่อมั่นและพร้อมขยายความร่วมมือ โดยเฉพาะในมิติด้านความมั่นคงและการทหาร ซึ่งจะส่งเสริมพลวัตความสัมพันธ์ระหว่างประเทศให้มีความยืดหยุ่นยิ่งขึ้น
4. นำผลสำเร็จจากความร่วมมือทางทหารมาใช้เป็นต้นแบบในการผลักดันการปฏิบัติร่วมในระดับภูมิภาค โดยเน้นแนวทางสันติวิธี และไม่ให้เกิดผลกระทบต่อผลประโยชน์แห่งชาติของไทย
5. ประเทศไทยควรส่งเสริมการเชื่อมโยงโครงสร้างพื้นฐานระหว่างประเทศในภูมิภาค โดยเฉพาะการใช้กลไกของโครงการระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก-ตะวันตก (East-West Economic Corridor: EWEC) และโครงการระเบียงเศรษฐกิจภาคใต้ (Southern Economic Corridor: SEC) เพื่อพัฒนาให้ไทยเป็นศูนย์กลางด้านคมนาคม โครงสร้างพื้นฐาน และการเชื่อมโยงระหว่าง Belt and Road Initiative (BRI)

กับ ASEAN Connectivity ซึ่งจะสนับสนุนนโยบาย Thailand 4.0 ควบคู่กับการก้าวไปสู่ ASEAN 4.0 โดยมีเป้าหมายในระยะยาวในการเป็นศูนย์กลางด้านนวัตกรรม (ASEAN Innovation Hub) และศูนย์กลางด้านดิจิทัลของอาเซียน (ASEAN Digital Hub)

6. ประเทศไทยควรรักษาดุลแห่งอำนาจกับทั้งสหรัฐอเมริกาและจีน โดยยึดผลประโยชน์แห่งชาติเป็นหลัก พร้อมพัฒนาความสัมพันธ์ที่สมดุลและไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด

7. ควรมีการปฏิรูประบบราชการให้มีโครงสร้างที่สามารถบูรณาการการทำงานระหว่างหน่วยงานภายในประเทศและระหว่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการสร้างเอกภาพและกลไกความร่วมมือเชิงยุทธศาสตร์ในทุกมิติ

8. ประเทศไทยควรใช้จุดแข็งทางภูมิศาสตร์ ซึ่งตั้งอยู่ศูนย์กลางของภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มาเพิ่มศักยภาพด้านโลจิสติกส์ ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม เพื่อเป็นศูนย์กลางระดับภูมิภาคอย่างเป็นรูปธรรม

9. ขยายผลจากความร่วมมือทางเศรษฐกิจ เพื่อนำมาเสริมสร้างเครือข่ายพันธมิตรภายในอาเซียน และพัฒนาความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจอื่น ๆ เช่น อินเดีย และรัสเซีย เพื่อถ่วงดุลอิทธิพลของสหรัฐฯ และจีน และลดแรงเสียดทานระหว่างทั้งสองฝ่าย

10. นำผลสัมฤทธิ์จากความร่วมมือทางการทหาร ไปประยุกต์ใช้กับหน่วยงานราชการอื่น เช่น สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงกลาโหม กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงคมนาคม เพื่อบูรณาการการกำหนดยุทธศาสตร์ระดับชาติที่ครอบคลุมทุกมิติ และสามารถตอบสนองต่อพลวัตความสัมพันธ์ระหว่างมหาอำนาจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

11. การเสริมสร้างความร่วมมือด้านการทหารในทุกระดับกับทั้งสหรัฐฯ และจีน ตลอดจนในเวทีอาเซียน เพื่อเป็นกลไกในการสนับสนุนให้ทั้งสองมหาอำนาจมีความสัมพันธ์ที่ดีและลดความตึงเครียดในภูมิภาค

12. ประเทศไทยควรใช้จุดแข็งด้านอำนาจละมุน (Soft Power) อาทิ วัฒนธรรมไทย อาหารไทย มวยไทย และนาฏศิลป์ไทย เป็นเครื่องมือในการสนับสนุนอำนาจทางการเมือง การทูต และความมั่นคง เพื่อยกระดับบทบาทของไทยในเวทีระหว่างประเทศอย่างเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- กรมเอเชียตะวันออก, กระทรวงการต่างประเทศ. (2561). เส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21: ความร่วมมือที่เป็นรูปธรรมระหว่างไทยกับจีน. กรุงเทพฯ: กระทรวงการต่างประเทศ.
- กระทรวงกลาโหม. (2560). ยุทธศาสตร์ชาติด้านการป้องกันประเทศ พ.ศ. 2560–2579. กรุงเทพฯ: กระทรวงกลาโหม.
- คณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2560). ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561–2580. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรี.
- กองยุทธศาสตร์ความมั่นคงระหว่างประเทศ. (2564). รายงานสถานการณ์ภูมิรัฐศาสตร์โลก. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ.
- กองยุทธศาสตร์ความมั่นคงระหว่างประเทศ, สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ. (2564). ยุทธศาสตร์ Belt and Road Initiative ของจีนกับผลกระทบต่อความมั่นคงของไทย. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- วิติพงศ์ พงษ์ภมร. (2565). การแข่งขันเชิงยุทธศาสตร์ระหว่างสหรัฐอเมริกาและจีนกับผลกระทบต่อภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก. วารสารความมั่นคงศึกษา, 9(2), 1–20.
- ณัฐภูมิ กาญจน์ชูฉัตร. (2564). ภูมิรัฐศาสตร์ของโควิด-19: พลวัตใหม่ของมหาอำนาจในโลกหลังวิกฤต. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิรัตน์ ทากุดเชื้อ. (2566). การแข่งขันทางยุทธศาสตร์ของสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีนในอินโด-แปซิฟิกและการกำหนดท่าทีและนโยบายทางด้านการทหารที่เหมาะสมของประเทศไทย. วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, 14(1), 68–81.
- รติมา คชนันท์. (2561). เส้นทางสายไหมศตวรรษที่ 21 กับโอกาสของไทย [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 19 พฤษภาคม 2567 จาก <https://www.parliament.go.th/library/article-20180502150430>
- สถาบันการต่างประเทศเทวะวงศ์วโรปการ. (2566). ภูมิรัฐศาสตร์อินโด-แปซิฟิกกับผลกระทบต่อไทย. กรุงเทพฯ: กระทรวงการต่างประเทศ.
- สถานทูตสหรัฐอเมริกาและสถานกงสุลในประเทศไทย. (2565). ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของสหรัฐอเมริกา [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 19 พฤษภาคม 2567 จาก <https://th.usembassy.gov/th/us-indo-pacific-strategy-th/>
- สถานทูตสหรัฐอเมริกาและสถานกงสุลในประเทศไทย. (2565). เอกสารข้อเท็จจริง: ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของสหรัฐอเมริกา [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 19 พฤษภาคม 2567 จาก <https://th.usembassy.gov/th/fact-sheet-indo-pacific-strategy-of-the-united-states-th/>
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2563). ยุทธศาสตร์เส้นทางสายไหมใหม่ (BRI) ของจีน: โอกาสและความท้าทายสำหรับไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- อุมาพันธ์ ดังคิจวงกูร และคณะ. (2563). Free and Open Indo-Pacific, BRI กับความร่วมมือในอนุภูมิภาค [ออนไลน์]. เข้าถึงเมื่อ 19 พฤษภาคม 2567 จาก <https://www.nsc.go.th/wp-content/uploads/Journal/article-00407.pdf>

- Dosch, J. (2020). Thailand's foreign policy in the U.S.–China rivalry. *Contemporary Southeast Asia*, 42(2), 215–243.
- Fallon, T. (2015). The new silk road: Xi Jinping's grand strategy for Eurasia. *American Foreign Policy Interests*, 37(3), 140–147. <https://doi.org/10.1080/10803920.2015.1056682>
- Huang, Y. (2016). Understanding China's Belt & Road Initiative: Motivation, framework and assessment. *China Economic Review*, 40, 314–321. <https://doi.org/10.1016/j.chieco.2016.07.007>
- Mastro, O. S. (2019). The stealth superpower: How China hid its global ambitions. *Foreign Affairs*, 98(1), 31–39.
- Rolland, N. (2017). China's Eurasian century? Political and strategic implications of the Belt and Road Initiative. Seattle: National Bureau of Asian Research.
- Summers, T. (2016). China's "New Silk Roads": Sub-national regions and networks of global political economy. *Third World Quarterly*, 37(9), 1628–1643. <https://doi.org/10.1080/01436597.2016.1153415>